

Iz haja
10., 20. in zadnjega
dne vsa koga meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise

pošiljajte uredništvu

»Glasnik«

Cesta v Mestni Log 4.

Oglasila

delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajavcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 21.

V Ljubljani, 31. julija 1898.

Letnik IV.

Delavec in leposlovje.

Veliki svetovni boj mej visokim in nizkim, izbranim in odvrženim — bogatim in revnim ni ostal samo na gospodarskem polju, kjer je začel, temuč raztegnil se je na vsa polja človeškega delovanja — celo v vedo in umetnost. Tukaj hočemo izpregovoriti nekaj besed o boju v umetnosti — posebno v leposlovju.

Ako čitamo pesnike in pisatelje srednjega veka, tedaj nam pade v oči jedna skupna posebnost vseh, da se njih pesniška dejanja vršijo skorej izključno le med »vitezi in visoko gospodo«, ki je čepela v obilici na dobro sezidanih gradovih in samo skrbela za zabavo, vse drugo ji je bilo v izobilju. Da, pri vseh narodih so bili pisatelji in pesniki le v okrožju vladajočih gosposkih stanov, zlasti je bilo to pri Francozih. Ako je nastopil v romanu ali drami kmet ali rokodelc, je bilo to le kot v izpremembo in potrebno zlo, služil je kot okrasek povesti, ne pa kot nje činitelj.

S kratka, leposlovje so kakor drugo gojili zase višji gosposki stanovi. Kmet ni imel ničesar — on ni čital, zanj ni bilo vstvarjeno.

To se je seveda s časom izpremenilo. Ko se je razkadilo viteštvo, ko je fevdalstvo razlezlo vsaksebi in je kmet postal samostojnejši, tedaj so se začeli tudi pesniki in pisatelji zanimati zanj. In čim bolj se bližamo naši dobi, tem bolj zavladuje enakost vladajočih in delavskih stanov v slovstvu. Seveda ta enakost ni vselej tako razumeti, kakor da bi bila baron in pa kmet kot človeka na isti višini, da bi celo kmet barona v plemenitosti duše nadkriljeval — ne, temuč

tako, da je tudi delavec nastopil kot junak povesti ali pesni itd. Pač so tudi nekdanj v srednjem veku pisali t. zv. »pastirske romane«, kjer so bili pastirji junaki, vendar v teh pastirjih so tičali sami grofje in plemiči, ki so se iz dolzega časa preoblekli v pastirje itd. Čedalje bolj se je roman vrnil v delavsko življenje in naš prvi slovenski romanopisec Jurčič je zajemal snov skorej izključno le iz kmetov. Seveda takrat ni bilo tako mogoče iz gosposkega življenja, ker naša slovenska inteligencija je še jako mlada.

Seveda je bilo treba čitateljstvo, ki je obstajalo večina iz gospode, privaditi kmečkimi junakom, in Šenoa, slavni hrvaški romanopisec, je napravil dolg uvod svoji povesti »Prosjak Luka«, v katerem prosi oprostjenja čitatelje, da je glavni junak — berač.

To je jedna stran razmerja delavstva do leposlovja. Zdaj se nihče več ne izpodtika, ako nastopi v romanu stradajoč delavec, da, gosposkim nežnim srcem se to prija, da se živci malo pretresejo za kratek čas nad trpljenjem revnega človeka. Od tega pa ima delavec malo. Njega zanima bolj druga stran njegovega razmerja do leposlovja in umetnosti sploh.

Zdaj čitajo vsi stanovi. Kmet, rokodelc sta že globoko v čitanju dnevnih listov in pa tudi leposlovnih spisov. To je prav. Vendar nekaj je slabega zraven, da se kakor povsodi tudi tu ima delavca ne za poštenega človeka, temuč za človeka, ki ne more v moralnem oziru ničesar izgubiti, ki je propal. Ravno v sedanjem času, ko je delavski stan tako zelo v nevarnosti, ko razširja beda in pomanjkanje tudi nenravnost, ravno sedaj bi

bilo treba pravih prijateljev revežev, ki bi z dobrimi povestmi in romani v ljudstvu, ki hlepi po čtivu, vzbujali človeško samozavest in ponos, vzbujali nrvnost in vlivali upa v razrita in razmesarjena srca.

In glejte! Žid je tudi ta na mestu s svojo spekulacijo. Pisatelji s talenti — kakor Zola — so se postavili v njihovo službo. Žid izborna plača, ker je on še izborneje plačan. In od tod je žalostna resnica, da se razliva po romanih, ki rastejo neštevilno, gnojnica v ljudstvo. Žid dobro ve, kaj vleče človeško slabost. Nenravnost, svinjarija, nezvestoba, sploh vse lastnosti, ki jih mora poštenjak opljuvati, se razkazujejo v mični, prikupljivi obliki. Umetnost se je ponižala do spekulacijskega sredstva za denar, padla je v blato in gnojišče. Toda ne, umetnost plava visoko nad temi proizvodi, ki nosijo samo ukradeno znamko umetnosti.

In zopet se lahko vpraša: ljubi moj prijatelj, povej mi, ali moreš Ti stopiti v prijateljsko vez s tistim, ki Te tako malo, tako nizko ceni, da Ti daje mesto vina gnojnice in mesto tečne, zdrave jedi blato? On Te sovraži, dasi se Ti sladka ali prav za prav Tvojim slabostim. Pusti takega pisatelja, pusti tistega, ki Ti priporoča tako knjigo. Ni pisatelj, ni lepo vezana knjiga nista vredna, da ju pogledaš. Zavedi se svojega človeškega dostojanstva!

Opozoriti moram še na slovenske pisatelje, ki hodijo po isti poti, kakor sem že navedel. Kak duh jih preveva, lahko izpoznate iz tega, kako govorijo. Oni so veseli, kakor pravijo, da so se osvobodili »mase«, ki je surova in nima okusa. Ta masa naj žre, kar ji podajo

LISTEK.

V bolnišnici.

(Po V. Kosmaku I. T.)

Slavno občinstvo! Pozdravljam te tisočkrat in želim, da bi te tē vrstice našle pri trdnem zdravju. Kar se tiče mojega zdravja, sem, hvala Bogu! zdrav, samo da sem v bolnišnici že nad jeden teden. One dni sem se prehladil, ko sem šel v strganih čevljih v snegu in vesel sem bil, ko sem prišel do mesta I., kjer imajo bolnišnico. Na mojo nujno prošnjo me sprejmejo v bolnišnico. Doktor pove, da ni druzega treba kot odpočiti in nekoliko spotiti se in da pride vse kmalu zopet v stari tir. Jaz upam to in že se čutim tolike zdravega, da morem brez velikih težav pisati. Godi se mi dobro. Imam lepo, čedno posteljo, mizico pri glavi, in po noči luč, da morem pri njej brati. V sobi smo samo štirje bolniki. Jaz, nek star vojak, (ki je kruljev in ima ozebljeni nogi), nek tovarniški delavec in pa star čevljarski po-

močnik. Včasih se imamo prav dobro. Stari lajnar sedi cele dni in noči na postelji in kadi tabak. Prehodil je veliko sveta in ve mnogo povedati, — sploh je dober človek. Predvčerajšnjim mu je poslala neka gospa juhe in dve klobasi. Dal mi je del in jaz, kakor je človek že sploh sneden, pojedel sem to in sedaj mi je zopet slabše. Toda nič hudega: s tem berglarjem prav rad govorim, že zato, ker spadava oba k jednemu cehu. Včeraj popoldne je prišel zdravnik in nas preiskal. Prišedši k čevljarju reče, da si mora dati gnojni prst razrezati. Čevljar je jel vpiti in kleti, da si ne dá. Zdravnik pokliče dva hlapca ki sta prijela čevljarja, sam pa prereže hitro, bula je odprta in teče iz nje. Čevljar kriči, kakor da bi bil na teznici. Stari berglar je sedel na postelji, se oziral po naši strani in se počasi odkašljeval. Ko je doktor čevljarju prst obvezal in ta nazaj na posteljo padel, vprašal je berglar: »Gospod doktor, prosim, odpustite, veste li za novo postavo, ki je nedavno izšla?«

Doktor je spravljal svoje nože. Pogledal

je berglarja in odvrnil: »Ne! Kaka postava? No, da smejo biti čevljarji sedaj botri. Kaj prej niso smeli biti?« »Ne!« — zmajal je berglar s svojo staro glavo — »a to ni ni kako prav, da bodo sedaj smeli biti. Kako pa, prosim vas, more čevljar kot boter, ko ga duhovnik vpraša: Ali se odrečeš satanu? reči: »Odrečem se!« Kaj ne veste, da je satan »cehmojster« vseh čevljarjev?« Doktor se je smejal, a čevljar je skočil kot obseden s postelje in oči so se mu bliskale, da je bilo groza. »Tega jaz ne trpim! Jaz sem pošten rokodelc. Imam svoj »lehrbrief« in mi čevljarji nismo satani! Tožil bom pri sodišču! Nr trpim takega zaničevanja! Mi imamo svoj pošten ceh kakor krojači in suknarji in imamo v cerkvi svojo zastavo, — da veste! O da me ima mati — . . .!« kričal je begajoč po sobi.

»Glej, glej, zdaj ste pa že zdravi«, čudil se je berglar. Ko je čevljar to čul, zlezal je naglo zopet pod odejo in jel stokati in zdihovati.

(Konec sledi.)

visokoblagородni gospodje talentje, za to je tu, da zre, kaj pa zre, to jih ne briga. Sploh jim je masa nekaj tujega, nizkega, oni so prevzvišeni zanjo. — In kdo je ta »masa«? To je ljudstvo! To ste vi ubogo delavsko ljudstvo. Glejte, taki ljudje se imenujejo Slovence, ki Te, slovensko ljudstvo, zaničujejo! Prišli so iz delavskega ljudstva, in ko so se malo izobrazili, se morajo ločiti od »mase«!

Torej v naših najnovejših t. zv. modernih pisateljih (Govekar i. dr.) veje delavskim, revnim stanovom sovražen, tuj duh, — duh ošabne buržoazije, ki nima smisla za življenje, — resno, trdo, trpljenja polno življenje. Konstatujemo na tem mestu tudi, da je slovenski leposlovni list »Zvon« našemu krščanskemu gibanju sovražen, da jemlje v svoje okrilje delavskim stanovom sovražne pisatelje in da je sploh glasilo naše slovenske — zaprašene, liberalne inteligencije. Delavci nimajo nič skupnega z »Zvonom«, on jim je tuj. —

Slovenski krščanski delavci, ne jemljite v roko takih knjig, one so Vam in vašemu naziranju tuje. Berite veliko, toda le knjige, ki so na krščanskem stališču, tudi leposlovne morajo biti na tem stališču. Slovenci imamo še malo leposlovnih knjig, ki bi zadoščevale v tem oziru, vendar nekaj imamo pa vendarle. »Dom in Svet« je list, ki je vreden, da ga čitate in če mogoče, tudi naročate.

I. Š.

Nasprotja socijalnodemokratiških načel.

III. Mednarodnost.

Socijalizem je po svojem splošnem pomenu za človeštvo mednaroden. Cela družba je navezana na sodelovanje v blagor ljudstva, na vse poštene ljudi vseh narodov. Vsa ljudstva si želé občnega blagostanja, katerega doseči je mogoče le v skupnem delovanju vseh potrebnih stanov in vseh narodov. Zato se pa mora smatrati pravi socijalizem mednarodnim. Mi krščanski socijalisti dobro vemo, da je socijalizem, katerega nam je podalo krščanstvo, edino pravo sredstvo rešiti trpeče narode iz spon kapitalističnega nasilstva, ker temelji na podlagi prave pravičnosti in človekoljubja in je mednaroden, da ga vsi narodi, ne da bi morali zatajiti svoje ime, lahko sprejmó. Krščanstvo ima blažilnih sredstev dovolj, da razreši ob enem socijalno in narodnostno vprašanje, ne da bi se zgodila krivica kakemu narodu.

Kakor krščanski socijalci, stojé tudi socijalni demokratje na stališču mednarodnosti. Toda njihova mednarodnost se dokaj loči od načela mednarodnosti kršč. socijalcev. Dočim se kršč. socijalci držimo načela in naročila Kristovega: pojdite in učite vse narode, socijalna demokracija zametuje vsako posamno narodnost.

Krščanstvo pozna narode, socijalna demokracija le ljudstvo. Krščanstvo hoče, da se vsi narodi med seboj spoštujejo in se po čvojih močeh blaže in naobrazujejo samostojno. Socijalna demokracija nasproti temu noče pometati vse v jeden koš in iz tega napraviti mešanico pod imenom mednarodnega ljudstva. Kaj radi ugovarjajo socijalni demokratje, da njihova mednarodnost ni v škodo posamnim posebno malim narodom, češ da se po mednarodnosti zatre vseh narodni prepir v korist socijalnemu delovanju. Toda ako pomislimo, od kod je socijalna demokracija, kdo so njeni voditelji, s kom se veže v važnih vprašanjih, potem moramo nehote dvomiti nad pristnostjo njene medna-

rodnosti. Ako se njen sovstanovitelj Engels tako zlobno norčuje iz Jugoslovanov v svojih spisih, ako se njeni voditelji pristevajo Nemcem in si smatrajo v dolžnost pobijati Slovanstvo, potem ne moremo več verjeti socijalno-demokratiški mednarodnosti. Ako pogledamo v naš državni zbor, opazimo v obstrukciji z nemškimi nacionalsocijalne demokrate. Ako obiskuje kedo njihove shode, tudi pri nas se bode prepričal, da veje iz teh ljudi nemški duh. Občevanje v soc.-demokratiških društvih je po večini nemško, uraduje se pa vse v blaženem mednarodnem jeziku — nemščini. Bivši državnozbornski poslanec Pernerstorfer je branil nemški značaj socijalne demokracije s tem, da je kazal na Marksa in Engelsa kot nemška moža. Ako se dalje pomisli, da so vstanovitelji socijalne demokracije nemški judje, imamo lahko tudi popolen značaj soc. dem. po tem ogleдалu pred seboj. Jud je vedno v javnosti mednarodni, seveda radi »kšefta«, tako je tudi judovski otrok soc. dem. mednarodni samo v javnosti, pri agitaciji in shodih. Toda tudi tam se semtertje pokaže, čigavi sinovi da so. Tako so n. pr. Gostinčarju zabranili govoriti slovensko v ljubljanski kazini, in se le ko so se zbalj njegove izjave, so mu dovolili. Zakaj tako? Ako so v resnici mednarodni, morajo pustiti pravico vsakemu, da govori v svojem jeziku. Razvidno je, da je mednarodnost socijalne-demokracije le sredstvo, s katerim se slepi ljudi in jim priliva polagoma v srce mlačnost do svojega doma in rodu in jih tako pripravi počasi za požrešni nemški zelodec. Mednarodni so socijalni demokratje le v pomenu velikih narodov, katerih ne morejo raznaroditi. Pri nas pa socijalna demokracija ni mednarodna, temveč le predhodnica in ponižna deklaracijska namenov. Tako vidimo, da tudi iz narodnega ozira mi ne moremo vsprejeti socijalne demokracije, ker se sama ne drži svojih lastnih načel. Ako nam Bog zapoveduje, spoštovati svoje stariše, potem nam v tej zapovedi nalaga tudi spoštovati njih jezik in domovino. Vsega tega nas socijalna demokracija ne uči. Zato ji pa slovenski delavci, ki nismo še pozabili svojega rojstva, na noben način ne moremo slediti. Zelo malo možgan in voliko slame mora imeti v glavi, kedor veruje ljudem, ki sami ne verujejo v nobeno pravičnost in ne spoštujejo lastnih svojih načel. Mi slovenski krščanski socijalci hočemo, da se dá vsem narodom jednaka pravica, zahtevamo tudi, da se poleg narodnih pravic prizna tudi občno ljudsko pravo.

Iz dejanj socijalne demokracije se lahko naučimo, da so njena načela neizvršljiva, in da ona to s svojim delovanjem sama priznava. Za nemogoče stvari pa se pameten človek ne more boriti, zato ne priznavamo socijalne demokracije.

Politika po svetu.

Državni zbor zaključen. V ponedeljek je objavil dunajski uradni list cesarjev odlok, s katerim se zaključuje 14. zasedanje avstrijskega državnega zbora, katero se je pričelo 21. marca letos in bilo prekinjeno 13. junija. V tem zasedanju, ki je trajalo, kakor razvidno, pičle tri mesece, bilo je 25 sej, v katerih so razni poslanci kakor tudi vlada vložili nebroj velevažnih predlogov. Toda kakor v 13. zasedanju, tako je bila tudi sedaj vsa dobra volja ljudskih zastopnikov popolno brezuspešna in ves čas se je porabil v brezplodni in dolgočasni jezikovni razpravi, pri kateri so le nemški kričači uganjali svoje budalosti

in trtili dragi čas z mlatenjem prazne slame. Nakopičilo se je, kot smo omenili, celo vrsto nujnih zadev, toda z zaključenjem zasedanja romajo vse v papirni koš, nujni predlogi, interpelacije in vse je postalo brezpomembno in tudi parlamenta ni. Ostali so le še državni poslanci brez poslaniške imunitete, pa tudi teh najbrž ne bomo dolgo imeli, kajti splošno se sodi, da zaključenju morda še letos sledi razpust državnega zbora in s tem tudi poslaniška doba. — Za minulim zasedanjem gotovo ne žalujemo, kakor tudi ne bomo oplakovali izgube sedanjega parlamenta, na katerega smo sicer stavili precejšnje nade, ki pa ni storil prav ničesar za bedne stanove. Le škoda za ogromno svoto denarja, kar ga je za prazen nič morala šteti državna blagajna v treh zasedanjih sedanje legislativne dobe.

Španjsko-ameriška vojska se vendar nagiba svojemu koncu. Amerikanci so postali takorekoč gospodarji otoka Kube in tudi otok Portoriko bo najbrže kmalu v njihovi lasti. Ameriške čete so se že izkreale ter obkolile glavno mesto tega otoka, San Juan. Vsega skupaj bodo imeli Amerikanci na otoku Portoriko kakih 40.000 mož, mej tem ko imajo Španjci komaj 20.000 vojakov. Umevno je, da se ta armada ne bo mogla trajno ustavljati veliki premoči. V takih okolištinah in pa vsled skrajno neugodnega položaja na filipinskih otokih ne kaže Španjcem nič drugega, nego pričeti z nasprotnikom pogajanja glede miru. In res se je pogajanje že pričelo. Posredovati je začela med drugimi tudi Francija. Pogoji, pod katerimi je Amerika voljna skleniti mir s Španijo, seveda niso kdo ve kako ugodni. Španjci bodo morali izgubiti Kubo in Portoriko, pa morda še kako pristanišče na drugih otokih bodo morali prepustiti ameriškim kramarjem. Najhuje bo pa seveda to, ker bodo morali trpeti to izgubo popolno po krivici. Škodoželjnost ameriških in tudi domačih framasonskih voditeljev, ki pod krinko človekoljubja tirajo dobro španjsko ljudstvo v vedno večjo bedo, je vzrok nesreči, ki je zadela Španijo.

Naša organizacija.

Katoliška delavska družba v Zagorju je priredila dne 17. t. m. Dobrodelno tombolo, ki se je prav dobro obnesla v korist obolelih društvenikov. Dobrotniki poslali so nam obilo in prav lepih dobitkov in 106 srečnih je zapustilo zvečer naš dom s krasnimi in koristnimi dobitki. Vsem vrlim dobrotnikom, kateri vsako leto z obilnimi darovi opomorejo napraviti dobrodelno tombolo v korist bolnikom, kličemo s hvaležnim srcem »Bog plati«, osobito pa g. I. Kosler-ju v Siški, g. Josipini Šumitovi v Ljubljani in g. I. Svičeljnu v Poljanah za izdatne darove. Gospod Tomaž Rožnik pa jo je posebno pogodil, ker je poslal 20 zastopnikov — prav lepih slamnikov iz Domžal, torej 20 prav koristnih in potrebnih dobitkov. Bog ga poživi!

Socijalne zadeve.

Nekaj za slovenske rokodelske pomočnike. Znano je vsakemu rokodelcu, kako slabo terminologijo imamo Slovenci pri naši obrti. Večinoma vsa orodja imajo nemška imena. Posamna dela se nazivljajo v spakedrani nemščini. Človek se mora sramovati, ko sliši naše rokodelce pri njihovem delu občevati o delu samem. Kovač »švasa« in »dravšloga«, ima »fajerconge«, »šrotmajsel«, »majsel« itd. Kakor kovinski delavci, tako imajo tudi drugi rokodelci v rabi le popačeno nemščino za imena orodja in dela. Slovenski učenjaki so se trudili in se še trudijo, kako bi očistili

jezik tujih peg. Tudi na tem polju se je vže nekaj poskušalo. Naš slovenski jezik ima prav veliko pristnih domačih izrazov in imen, katera bi lahko rabili naši obrtniki, ako bi se nekoliko vneli za to. Da je v tem oziru pri nas tako, je kriv nemški vpliv na našo obrt in dejstvo, da naši rokodelci potujejo večinoma v nemške kraje, kjer se navzém tujih imen in izrazov, katere potem rabijo tudi doma. Temu bi se dalo odpomoči, ako bi naši rokodelci obrnili svojo pozornost nekoliko bolj na slovanske kraje. Mesto da potujejo rokodelci večinoma proti Nemčiji, naj se obrnejo raje proti Balkanu in poskusijo v slovanskih krajih svojo srečo, katera jim bo gotovo mila, ako bodo le hoteli. Ravno v teh deželah potrebujejo tujih rokodelcev. Mesto da bi tam Nemci, kojih je vže veliko, služili med Slovani dobre plače, naj jih služijo raje Slovani. Na ta način bi slovenski delavci dobili mnogo skušenj in ne odtujili bi se svojemu rodu, kar se sedaj le prepogosto dogaja. Med Slovani bi si ohranili domači značaj in domača imena izdelkom in orodju. Sedaj se pri nas ne le v mestih marveč tudi po deželi rabijo le spakedrana imena. V delavnicah naših obrtnikov je v tem oziru mnogo popraviti. Vpliv preteklih časov se v njih zelo pozna. Toda potreba je tudi tu napredka. Rabimo pri obrtih domače izraze in imena. Slovenski rokodelci naj se seznanjajo s slovansko obrtjo in obrnilo se bode na bolje.

Domači obrtni delavci. V mnogo obrtih podjetnik nima vseh delavcev pod jedno streho, v jednem prostoru, marveč delavci delajo doma in donasajo podjetniku svoje, od njega naročene izdelke. Tako se n. pr. često godi v krojaškem, črevljarskem, mizar-skem in tapetniškem obrtu. Skušnja je pokazala, da so taki domači delavci mnogokrat zelo izsesavani. Najžalostnejše je pa, da obrtna oblast, vzlasti obrtno nadzorstvo ne more spoznati razmer, v katerih živé, in vsled tega taki reveži niso vpisani v bolniške blagajne. V Severni Ameriki, v Avstraliji in na Angleškem se je država pobrigala tudi za te delavce in je določila v zakonih, da morajo podjetniki imeti točne zapisnike vseh domačih delavcev, ki jih imajo pravico pregledovati obrtni nadzorniki in sanitetni uradniki, (tako je v severni Ameriki) ali pa (kot v Avstraliji in na Angleškem) morajo domači delavci sami naznaniti obrtni gosposki svoja imena in stanovanje. Tudi pri nas se mora kaj storiti v tem oziru. Najboljše bi bilo, da bi se ukazalo vsem delodajalcem, ki imajo domače delavce, naj n. pr. vsak mesec dopišlje njihova imena obrtni gosposki. Da bi se lahko vsaka nerednost zaprečila, naj bi zakon vezal tudi delavce, da se morajo oglašiti pri obrtni gosposki. Zapisniki bi morali biti javni, da bi si jih vsak lahko ogledal. Tako bi tudi do sedaj popolnoma zapuščeni domači delavci dobili več ugleda in moči. Organizacija bi se tudi med njimi pričela in brez dvojbe bi se jim zboljšale njihove žalostne razmere.

Promet Avstro-Ogerske. V Avstriji pričeli so graditi železnice leta 1837. Leta 1848 je bilo v naši državi železniške proge 1514 km. Od tedaj je proga vedno rapidno naraščala, tako da znaša sedaj vsa proga Avstro-Ogerske ogromno dolžino 35.000 km. Od teh odpade: na Avstrijo 18.000 km. na Ogersko pa 16.230 km. (247 l. 1848), na Bosno 770 km. Toraj se je v Avstriji v teku 40 let podaljšala proga 14 krat, in za Ogersko 67 krat. V celi državi vštevši Bosno se je toraj železnična proga pomnožila približno 25krat. Isti korak s podaljšanjem in pomnožitvijo

proge imela so tudi prometna sredstva. Avstro-ogerske železnice imajo sedaj 6.700 strojev (lokomotiv), 14.800 osebnih in 158.000 voz za prevažanje blaga, in vendar vsa ta množina voz ne zadošča vže davno zahtevi prometa, vsled tega si morajo železnice nabavljati vedno novih priprav. Ako se pomisli, da se je od 3 milijonov oseb in 1 in pol milijona ton v letu 1848 pomnožil promet na 172 milijonov oseb in 146 milijonov ton prevoznega blaga v letu 1897, se to more pač lahko misliti. Razmerno z železniškim prometom pomnožil se je tudi poštni promet. Število poštних uradov v letu 1848 se je pomnožilo do l. 1897 na 10.300. Pisemski promet se je v istem času pomnožil od 20.800.000 na 580 milijonov pismem. Brzojavne postaje so se pomnožile od 1080 na 7220. Te številke kažejo jasno, kako ogromno se je pomnožila, razvila in razširila trgovina in industrija v teku 50 let v naši državi. Ali pa moremo tako govoriti o splošnem ljudskem blagostanju? Zalibog da je to ravno narobe. To nam priča jasno, kako potrebna je socialna preosnova družbe!

O delavskem varstvu. Glavni obrtni nadzornik za spodnjo Alzacijo, svetnik dr. Wolff se peča že dolgo časa s statistiko raznih nezgod, ki se leto za letom dogajajo po tovarnah, železnicah in drugih industrijalnih in prometnih podjetjih. Ta raziskovalec je prišel po svojih dolgotrajnih študijah do sledečih, na prvi pogled precej čudnih rezultatov: Največ nesreč se pripeti v ponedeljek, najmanj v torek. Kje tiči vzrok tej prikazni? V nedeljo večer so krčme polne, vživa se alkohol nad pravo mero, po noči malo spanja, zjutraj težka glava, in potem — nesreča. V ponedeljek zvečer so krčme primeroma prazne, ljudje se dobro naspé, zjutraj vstanejo krepki in čili, torej v torek malo nesreč. Tudi kar se dnevnih ur tiče, je našel dr. Wolff neko zakonitost; to se pravi, da nekatere ure so bolj nesrečne kot druge; najrajsi se dogajajo nesreče ob času, ko se bliža konec dela. To je popolnoma naravno. Po večurnem težkem in napornem delu se živci vtudijo, duševna pozornost gineva, tudi tolesna moč pojema in v takem položaju postane delavec žrtev svojega dela. Torej manj alkohola, in več počitka. Opoldne bi moral odmor vedno večji biti nego jedno uro in poleg tega dopoludne in popoldne po pol ure.

Premalo ljudj. Na Francoskem je nenravnost tako razjedla rodbinsko življenje, da se leto za letom manj otrok rodi. Da bi to bolezen ozdravila, se je vstanovila pred nekaj leti posebna družba. Ta zahteva, naj se tistim družinam, ki imajo po več otrok, zmanjšajo davki, naj se uradnikom z obilno družino zviša plača in naj se dedni davek zmanjšuje, čim več je dedičev. Družbi je daroval nedavno neki bogatin veliko svoto, katere obresti naj se po 200 do 600 fr. na leto razdelé med družine, ki so z otroki oblagodarjene. — Vse to je lepo in prav, toda nameravani namen se ne bo dosegel, dokler ne pride več poštenega krščanskega mišljenja in življenja med ljudstvo.

Naši nasprotniki.

Iz Ljubljane. Dne 7. julija t. l. imeli smo krščansko-socialni pekovski delavci svoj združni shod, na katerem smo postavili tudi za svoje tovariše neko tako imenovano združno prenočišče. Ker je sedaj na rudečem prenočišču položaj neznosen, ter, ker ne trpijo družega človeka kakor sorodnike azijskih opic, zato je bil odbor zadruga pomoč-

niškega zbora primoran tudi za nas po božji podobi vstvarjene trpine kaj storiti. In tako se je zasnovalo združno prenočišče. Obvestila so se vže razposlala gg. mojstrom. Mišlimo, da se ne motimo, ako sodimo, da bodo pekovski mojstri storili tudi svojo dolžnost, ter pomočnike iskali le na tem prenočišču, ki se nahaja na Bregu št. 18. Kako to naše rudeče stražarje (kakor se tako radi imenujejo) jezi, ker se je večina odločila od njih, kaže to, da so koj dne 14. t. m. sklicali svoj shod, ter povabili vse, kar leze in gre, na ta shod, ker so nameravali protestirati proti temu kar je zadruga ukrenila. Ali glej jo no smole, kakšno imajo vedno, kamor se obrnejo! Ko bi s tovarisema Karlič in Urbas ne prišlo še nekaj naših bi se shoda niti ne bilo. Kajti shod bil je sklican ob pol 3. uri in mi smo prišli, ko je bilo vže tri proč; in — o groza! vse je bilo natlačeno — prazno. Samo njih rudeči bogec je ves osupel sedel v kotičku za mizo, ter premišljeval svoje nezaupanje, katero vživa od strani pek. pomočnikov. In kaj mislite, kaj so zahtevali od nasti prekanjeni tepci da bi svojo sramoto, ker so tako osamljeni, prikrili? Zahtevali so, da naj naša kompaktna masa pade pred kolena tej rudeči opičarski druhal, ter da naj s povzdignenimi rokami prosimo za odpuščanje, da smo se dali tako premotiti, da smo jih pustili na cedilu, ter da naj vse, kar smo v »Glasniku« pisali, prekličemo kot ostudno laž, ter da v listu izjavimo, da hočemo vpoštevati in splovnovati njih načela. Toraj ta shod njim ni prinesel zaželjenega vspeha, zato so sklicali na dan 21. t. m. zopet en tak shod. Za ta shod bila je agitacija še dosti hujša. Vsak pek. pomočnik moral je dati svoj lastnoročni podpis, da bode gotovo prišel. Ali tudi to jim ni pomagalo. Razun tega, da smo se vsi podpisali, prišlo jih je le 23 oseb na shod in sicer 6 naših in 17 nasprotnih. Na tem shodu je sodrug Škrbic nekaj klatil svojim vernim poslušalcem, kar pa ni imelo ne glave ne repa, ali po naše začetka ne konca. Pripovedoval je ta prismoda nekaj o sv. Jurju, da so ga nekje ljudje nesli na streho, ko je hiša gorela (nemara v Zagorju ob Savi nekje) ter so ga prosili, da naj on doma varje, da hiša ne bode zgorela, in glejte! — pravi ta modri Jaka, tudi sv. Jurij je s hišo vred zgorel, ker je bil — lesen. In potem pravi: vidite, taka je tudi vaša krščanska vera. Molite in prosite za boljše čase; ali molitev vam ne bo nič pomagala, krščanski socialisti nič, in tako bodete z vašo vero in vašo stranko vsi propadli kakor sv. Jurij na strehi. Toraj povsod se vpije, da je vera privatna stvar, pa jo vendar ne morete nikjer pri miru pustiti, ter povsod sramotilno o njej govorite, ker jo nameravate na ta način iz naših src iztrgati, ali vaš trud je zastoj, iz naših src ne bote nikdar prepodili vero v pravega Boga, kajti le v veri zasijalo nam bode lepše solnce bodočnosti. Kajti kjer ni vere, ni ljubezni, in kjer ni ljubezni, tam se tudi svojemu bližnjemu pomagati ne more zato, ker ga ne ljubi. Še nekaj imamo na srcu, kar tudi ne sme tajno ostati, in to je: da je gostilničar pri »Jelenu« gospod Ant. Kotnik se izrazil proti enemu našemu tovarišu, da krščanskim presičem ne dá niti za denar nobene pijače, na kar se je pri shodu mej Kotnikom in Karličem vnela huda debata. Toraj mi naj tedaj hodimo v tako gostilno, kjer se tako sramotilno o nas govori in kjer niti za cesarski denar ne dobimo postrežbe? — Torej pošteni delavci! ali ni nobene druge gostilne? Sodrug Škrbic je tudi blebetal nekaj o Aškerčevih poezijah; in ko bi g. Aškerc

prej vedel, kako naši pekovski bogovi v ru-
dečih hlačah tolmačijo njegove poezije, bi go-
tovo rajši vrgel pero v ogenj, predno se je
podal na pesniško polje. Toraj s takimi ljudmi
ni mogoče hoditi z roko v roki. Zatorej pa
mi, krščanski delavci vseh strok! Letos vrši
se slavnost petdesetletnega vladanja našega
presvetl. cesarja Frana Josipa I. Kaj naj mi
krščanski delavci njemu kot skrbnemu očetu
damo v spomin ob tej priliki? Dragocenih
stvari nimamo. A nekaj pa vendar imamo, kar
je najdragocenejše na svetu in to je: prise-
zimo pred Bogom in pred njegovim veličan-
stvom, da bomo stali vedno kot zvesti
krščanski delavci Avstrijski za vero, dom in
cesarja našega, ter da za te tri svetinje, ka-
tere naj dičijo vsakatega krščanskega člo-
veka, damo kri in življenje. To bode najlepši
dar, in na ta način bomo najlepše proslavili
petdesetletnico vladarjevo.

Opomba. Anton Kotnik, sedaj gostil-
ničar »pri Jelenu« na sv. Jakoba trgu, pač
lahko govori o »krščansko-socialnih prešičih«,
ker so ga ti »prešiči« nevedoma v zaupanju
dobro »futrali«. Kotnik naj raje premišluje
svoje »svinjarije«, katere je za časa svojega
službovanja v delavskem konsumnem društvu
napravil s tem, da je društvo oziroma člane
— revne delavce ociganil za precejšno svoto
denarja. — Taki ljudje naj tje v en dan
brez dokazov ne govoré o »krščansko-soci-
jalnih prešičih«, da se njih samih ne prime
rilec. Socialnim demokratom pa take ljudi iz
srca privoščimo.

Krščanski sociallec in član kons. društva,
ki marsikaj vé o tem.

Drobtine.

Shod slovenskih odvetnikov in notarjev.
V nedeljo 17. julija sešli so se v Ljubljani
slovenski odvetniki in notarji, da se pogo-
voré o postopanju graškega nadsodišča na-
sproti Slovencem. Shod je otvoril dr. Papež.
Predsednikom je bil voljen dr. Sernec, ki je
obvestil shod, da so spodnjastajerski odvet-
niki vložili prošnjo za ustanovitev posebne
odv. komore za spodnji Stajer. Ljubljanski
župan g. Ivan Hribar je pozdravil zborovalce
v ime Ljubljane. Dr. Stor je poročal o zani-
mivi obravnavi pri graškem nadsodišču dne
23. junija t. l., pri kateri je predsednik »slo-
venskemu« senatu Ledenic v odločno sloven-
ski pravdi odredil nemško razpravo. Dr. Ma-
jaron je opozoril, da se je vže pred 36 leti
obravnavalo pri nadsodišču v Gradu v slov.
jeziku in sicer radi tega, ker se stranke v
nemščini niso mogle porazumeti. Pri takratni
razpravi je sodišče proti izjavi stranke mor-
alo razpravljati slovenski. Sedaj je
ravno narobe. Razprave so se vdeležili
odvetniki in notarji iz raznih slovenskih kra-
jev: G. dr. Hrašovec iz Celja, g. dr. Kraut
iz Celovca, notar g. Raš iz Celja, dr. Pipuš
iz Maribora, dr. Dečko iz Celja, gg. dr. Pret-
ner in Rybar iz Trsta in dr. Filipič iz Celja.
Vsi gospodje govorniki so povdarjali iz lastne
skušnje, kake krivice se godé Slovencem pri
c. k. sodiščih. Nečuveno je, kar so posa-
mezni govorniki povedali. Visoke c. k. vlade
dolžnost je, da v varstvo pravice pri sodi-
ščih vpelje najstrožji red. Ako se stranke in
sodniki ne umejo, ne more biti sodba lahko
pravična, ker tega kar se je razpravljalo, no-
beden dobro ne ume. Vsprejela se je reso-
lucija, v kateri shod obžaluje protizakonito
postopanje graškega nadsodišča, ter izjavlja,
da bodo: a) kot zastopniki slov. strank pri
vseh oblastvih na slovenski in hrvaški zemlji
zahtevali slovenščino oziroma hrvaščino. Da
bodo kot zastopniki slovenskih strank tudi
zanaprej pri prizivnih obravnavah zahtevali
razprave v slov. jeziku. b) Naj se za vse slo-
venske pokrajine imenujejo uradniki zmožni

slovenščine. c) Razpišejo naj se državne usta-
nove za slov. dijake, ki se posvetijo uradni-
škem stanu vsaj za toliko časa, dokler pri-
manjkuje slov. uradnikov. d) Ukaže naj se takoj
vsem podrejenim oblastvom, da morajo v
občevanju s slov. strankami pri razpravah
rabiti slovenski jezik. Dal Bog, da bi shod
obrodil obili sad v korist pravici in narodu.
— Na neumni napad na naš list, od strani
»Slov. Naroda« radi tega shoda se nam ne
zdi vredno odgovarjati. Vsak pes pač po svoje
laja.

Družba sv. Mohorja steje letos, kakor
smo že omenili, 77.131 udov. Število Mohor-
janov je torej napredovalo za 5591 ali za
1904 več kot leta 1896. Ljubljanska škofija
steje največ udov in sicer 30.891 ali 1772
več kot lani, lavantinska 24.442 ali 1935 več
kot lani, goriska 8832 ali 1285 več, krška
5803 ali 294 več kakor leta 1897. V Ame-
riki je število Mohorjanov naraslo od 681
na 718, v Afriki in Aziji pa padlo od 160
na 130.

Iz Zagorje nam pišejo: Dne 17. t. m. o
polnoči je storil zalostno smrt nasprotnik
našega društva, 20 letni steklar Franc Stihar.
Plesal je ves popoldan »pod hruško«, pozno
v noč vrnil se vinjen domu, sedel na odprto
okno (čez 7 metrov visoko) in tako nesrečno
padel, da je bil v pol ure mrtev, prejemši
zakrament sv. poslednega olja.

Socialistična svoboda in bratstvo. To le
čudno povest smo prejeli iz prijateljskih rok,
katero častitim sobratom bralcem podajemo
v pojasnilo soc.-dem. bratstva: Bilo je dne
24. t. m., nekaj sodrugov se je zbralo v go-
stilni pri »Lozarju« na neko sejo. Prišli so
raznih strok, med temi tudi od »kneftre« in
»šivanke«. Ko te dve »stroki« zagleda stroka
»letečega kolesa«, hoče takoj oditi. Neka ne-
vidna sila jo je še nekoliko zadrževala in ko
vstopita stroki »kneftra in šivanke«, zarenči
»leteče kolo« — Parteibetrügerji. Kneftre in
šivanke so se jele umikati, toda preden so
mogle s pozorišča, je še kleparska stroka pri-
klepala šivančini nekoliko glavo. Na jedna-
kost, svobodo in bratstvo nobena zastopanih
strok ni mislila. Iz te povestice se vidi, da
je naša soc. demokracija znotraj vsa gujila,
in da bode polagoma poginila na hrepenenju
voditeljev po polnih jaslih. Seveda delati ni
igrača, zato pa sodrugom voditeljem delo
ne diši.

Obrtno delavsko društvo v Siseku obhaja
14. avgusta letos slovesno 15letnico društev-
nega obstanka. Svečanostni odbor je razpo-
slal vabila na to slavnost z raznovrstnim
vspeodom. Kdor bi se hotel in mogel ude-
ležiti te bratske svečanosti, naj to pravočasno
prijavi uredništvu »Glasnika«.

Pomenljiva krščansko-socialna zmaga.
Socialni demokratje radi trdijo, da so indu-
strijalni kraji njihova domena. Pravijo, da
industrijalni delavec ne more biti družega
nego socialen demokrat. Pa to ni res! To
spričuje veliko industrijalnih krajev na Nem-
škem, kjer so socialni demokratje dobili
jako malo število glasov; pa tudi v Avstriji
imamo več takih slučajev. Zlasti vesel do-
godek imamo zabeležiti iz zadnjih dni. Nihče
ne bo trdil, da ni Bielitz v Šleziji eminentno
industrijalen kraj, in vendar so pri zadnjih
volitvah za obrtno sodišče zmagali krščanski
socialisti z veliko večino. Kar je bilo pri tej
zmagi posebno veselega, da so vsi krščansko
misleči delavci ne gledé na narodnost složno
postopali. Nemci, Čehi in Poljaki so se zdru-
žili in vrgli internacionalno gardo.

Shod avstrijskih rudarjev. Od 3. do 6. ju-
lija vršil se je v Pragi letni shod avstrijskih
rudarjev. Prvo besedo so imeli seveda so-
cijalno-demokratični voditelji. Na dnevnem
redu je bila organizacija. Vse dosedanje ru-
darske zveze naj se združijo v centralno ru-
darsko zavezo. To se pravi z drugimi bese-
dami, rudarske delavce v še večjo odvisnost
spraviti od rdečega generalnega štaba na
Dunaji. Mi vemo da bi bila taka centralna
zaveza potrebna, a pod socialno demokrat-
skim vodstvom bi imeli, od aje korist le kak
dr. Adler, rudarji pa prazne žepe. Na shodu
se je povdarjala potreba osemurnega delav-
nika za vse rudniške delavce. Mi smo tudi

za to. A socialna demokracija je že opeto-
vano pokazala, da ji ni veliko na tem, ali
dobé delavci osemurni delavnik ali ne. Njej
je le na tem, da neti nezadovoljstvo v de-
lavskih stanovih; le v kalni vodi se lové ribe.
Ako bi se položaj delavcev zboljšal, poka-
zali bi socialnim demokratom hrbet; vzbudila
bi se jim samozavest in ne dali bi se voditi
od vsakega krivonosnega agitatorja.

Ne navadno zdravilo. Iz Napolja se poroča:
Nedavno je v vasi pri Kaserti kača pičila
dvajsetletno deklico. Noga in roka jej otečeti,
deklica trpi velike bolečine. Oče jo naloži na
voz ter odpelje v Kaserto k zdravnikom, ki
pa ne morejo pomagati. Oče popelje neza-
vestno deklico zopet domov. Tu poskusi ne-
navadno zdravilo, o katerem so mu pravili
ljudje. Na vrtu izkoplje jamo, vanjo položi
deklico brez obleke ter jo pokrije s prstjo
do vratu. Župan zahteva, da oče zopet od-
koplje svojo hčer, toda sosedje se upró. Čez
24 ur deklico potegnjejo iz jame — popol-
nem zdravo. Ta izredni dogodek potrjuje žu-
panstvo v listu »Corriere di Napoli«.

Zakon starih Perzov. Sekst Empirik pri-
poveduje v jednom svojih del (adv. Rhetor. II.
33): V zakonu Perzov je zaukazano, da mo-
rajo, kadar umre njih kralj, pet dnij po vrsti
živeti brez postav; ne zato, da bi bili ne-
srečni, marveč zato, da jih izučí njih lastna
skušnja, kako zlo je brezvladje, vsled kate-
rega nastanejo umori in ropanje in da po-
stanejo čim zvestejši branitelji svojih kraljev.

V najem se dá manjša a dobra strojarija s prodajalnico in stanovanjem.

Orodje je vse v dobrem stanju. Strojarija
je tik vode in obstoji že mnogo let. Natanč-
neja pojasnila daje uredništvo »Glasnika« in
pa lastnica K. Volek, Žapuže, pošta Begunje,
Gorenjsko.

Prečastiti duhovščini in
slavnemu občinstvu se pri-
poročam v izdelovanje

vsakovrstne obleke

ter zagotavljam najsolidnišo
postrežbo in znižane cene.
Vsled mnogoletne izkušnje
in z izpitom, ki sem ga na-
pravil na Dunaju v priko-
jevalni šoli, mi bo mogoče
postreči in ustreči vsaki želji
cenjenih gg. naročnikov.

Franco Pavšner,

krojač v Ljubljani,
Vodnikov trg št. 4.

PRISTEN

Cena mavju 25 kn. (50 vinarjev)
esebina 500 gramov.

Kathreiner.
Krajčova sladna kava
s polnih zrnih
Kathreinerjeve tovarne za sladno kavo
Gunnj-Monakovo

V svojo lastno korist naj zahtevajo in
jemljejo kupovalci le take izvirne zavoje.